

TURAN AKINCI

SALTANATIN SONU

*Sultan Vahdettin Dönemi,
Ülkeden Kaçış ve Sürgünde Ölüm*

 Remzi Kitabevi

TURAN AKINCI 1952 yılında İstanbul'da doğdu. Yeniköy İlkokulunun ardından 1971'de İstanbul Erkek Lisesinden mezun oldu. 1977'de DGSA Mimarlık Fakültesini yüksek mimar olarak bitirdi. 1978'de Berlin Teknik Üniversitesinde lisansüstü çalışmalar yaparken Orta Çağ kentlerinin restorasyonu ile tarihsel çevre uygulamalarında bulundu.

Kurucusu olduğu sanayi kurumunda 35 yıl görev yaptı. Emekliliğinin ardından İstanbul'da 2.000 Osmanlı yapısını tanıttığı internet sayfasıyla geniş kesimlere ulaştı. Şu sıralar, Tanzimat sonrası Osmanlı kentleri üstüne çalışmaktadır.

Kent Kültürü Kitapları:

Beyoğlu (2018), *Cumhuriyet'te Beyoğlu* (2019), *İstanbul: Der-saadet* (2020), *Galata* (2021), *Selanik* (2023) *Boğaziçi* (2025).

Tarihsel Dönem Kitapları:

Suikast (2017), *Sürgün* (2018), *İsyan* (2018), *İşgal* (2020), *Demokrat Parti* (2021), *Büyük Savaş* (2023), *Son Yüzyıl* (2023), *Millî Meclis* (2024).

Kazandığı Ödüller:

Beyoğlu kitabı ile 2018 yılı Sedat Simavi Ödülü'ne,
Selanik kitabı ile 2019 yılı Sarı Siyah Kültür Ödülü'ne,
Millî Meclis kitabı ile 2025 yılı Yunus Nadi Ödülü'ne değer görüldü.

www.turanakinci.com

TURAN AKINCI

SALTANATIN SONU

*Sultan Vahdettin Dönemi,
Ülkeden Kaçış ve Sürgünde Ölüm*

Remzi Kitabevi

SALTANATIN SONU / Turan Akıncı

© Remzi Kitabevi, 2026

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Yayına hazırlayan: Sevrin Uysal

Kapak resmi ve birinci fõy resmi:
Alamy_Scherl/Süddeutsche Zeitung Photo
Diğer resimler yazarın arşivinden alınmıştır.

Kapak tasarımı: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-2283-5

BİRİNCİ BASIM: Mart 2026

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika No: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No. 77, Bağcılar-İstanbul

Sertifika No: 44903 / Tel (212) 629 0615

İÇİNDEKİLER

Başlarken, 7

1. Sultan Vahdettin'in Ailesi, 11
2. Veliht Vahdettin'in Almanya Gezisi, 29
3. Sultan Vahdettin 36. Osmanlı Padişahı, 41
4. Mustafa Kemal Paşa Samsun'a Çıkıyor, 57
5. İstanbul'un İşgali Sonrası Sultan Vahdettin, 67
6. Kurtuluş Savaşı Sonrası İstanbul, 113
7. Sultan Vahdettin Yurt Dışına Kaçıyor, 137
8. BMM Yeni Bir Halife Atıyor, 157
9. Sultan Vahdettin Malta'da, 167
10. Sultan Vahdettin Orta Doğu'da, 181
11. Sultan Vahdettin İtalya'da, 195
12. TBMM Halifeliği Kaldırıyor, 207
13. San Remo'da Yaşam, 233
14. Sultan Vahdettin'in Ölümü, 253

Kaynakça, 274

Başlarken

“Bir hükümdar, neden iktidarı bırakmak zorunda kalır?”

Bu kitabı, bu soruya cevap aramak için yazdım. Bir hükümdar sahip olduğu mutlak yetkileri neden bırakmak zorunda kalır?

Ülkeyi yöneten kendisidir ve şartları yine kendisi belirlemiştir. Güç kendi elindedir ve genelde kendisinden hesap soran da yoktur. Böyle bir durumda iktidarını nasıl kaybeder?

Hükümdarların, iktidarı kaybetme sebeplerinden biri, ülkenin savaşta yenilmesidir. Mutlak gücü sarsılan hükümdar da doğal olarak tahtını ve tacını da kaybeder. I. Dünya Savaşı'nda ittifak yapmış olan Almanya, Avusturya-Macaristan, Bulgaristan ve Osmanlı Devleti savaşı kaybettiler. Dolayısıyla kendilerini bu savaşa sokmuş olan hükümdarların da aralarından biri dışında tümü tahtını ve tacını kaybetti.

29 Eylül 1918 günü Müttefikler ile Bulgar yönetimi arasında Selanik Ateşkes Antlaşması imzalandı ve Bulgar ordusu terhis edildi. Bulgaristan'ı savaşa sokan Çar Ferdinand tahttan indirildi ve Coburg şehrine sürgün edildi. 1947 yılında ölene kadar sürgünde kaldı.

3 Kasım 1918 tarihinde Müttefikler ile Avusturya-Macaristan arasında Padova Ateşkes Antlaşması imzalandı. Avusturya-Macaristan birlikleri, Kuzey İtalya, Doğu Avrupa ve Balkanlarda işgal ettiği bütün topraklardan çekildiler. İmparatorluk ordusu

tamamen terhis edildi. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nu I. Dünya Savaşı'na sokan İmparator Franz Josef, 1916 yılında ölmüştü. Yerine tahta çıkan I. Karl, savaş sonunda 1919 yılı Nisan ayında Avusturya Parlamentosu tarafından resmen tahttan indirildi ve sürgün edildi.

8 Kasım 1918 günü Müttefiklerin ateşkes heyeti ile Alman temsilciler, Compiègne Ormanı kenarındaki Rothondes Tren İstasyonu'nda bir araya geldiler. Görüşmeler sonunda 11 Kasım 1918 sabahı ateşkes imzalandı. Almanya'nın savaşa girmesine sebep olan Kayser II. Wilhelm, tacını tahtını kaybetti ve Hollanda'nın Doorn köyüne sürgün edildi. Öldüğü 1941 yılına kadar sürgünde yaşadı. Görüldüğü gibi İttifak ülkelerini savaşa sokan veya savaş sırasında tahta geçen hanedanlar, taçlarını ve tahtlarını kaybedip sürgün edildiler.

Buna karşı Osmanlı Devleti'nin Padişahı Sultan Vahdettin, İstanbul'da Dolmabahçe ve Yıldız Saraylarında yaşamaya devam etti. 1 Eylül 1921 günü 18 yaşında bir kızla beşinci evliliğini yaptı. Batı kültüründe ülkesini kaybedilen bir savaşa sokan hükümdarlar savaş suçlusu olarak sürgün edilirken Orta Doğu kültüründe tahtı ve tacı terk etmek diye bir kavram yoktu.

Sultan Vahdettin tahtta kalmak için İşgalci devletlere taşeronluk yapma yolunu seçti. İşgalcilerin her istediklerini yerine getirdi hatta 30 Mart 1919 tarihinde Birleşik Krallık'a, 15 yıl süreli bir manda hükümeti teklifinde bulundu. Sarayında yaşamayı sürdürmek için Anadolu'da başlayan Kuvayımillie Hareketi'ni bitirmeye yönelik ölüm fetvaları ve idam cezaları verirdi. Bunlar da yetmeyince ülkede karışıklık çıkarma yoluna gitti. İki senede Anadolu şehirlerinde 60 isyan çıkarttı hatta masrafları Saray tarafından ödenen Hilafet Ordusunu kurdurarak bir iç savaş başlattı.

Bu kitapta, saltanatın sonunu getiren Sultan VI. Mehmet Vahdettin'in hayatından kesitler verilirken "Ben önce Allah'a

sonra İngilizlere güvenirim,” diyen Sultan’ın, İngilizlerin elinde nasıl oyuncak olduğu belgelendi. Sonuçta tahtını kaybeden Sultan Vahdettin, İslam Halifesi ünvanını taşımış olsa da ikame-tine hiçbir Müslüman ülke izin vermeyince Hristiyan İtalya’ya sığınmak zorunda kaldı. Ömrünün son 3,5 yılını yaşadığı San Remo’daki tükenişi çok acıdır.

SULTAN ABDÜLMECİT'İN ÇOCUKLARI

Sultan Abdülmecit

(01 Temmuz 1839 - 25 Haziran 1861)

Sultan Abdülmecit, 01 Temmuz 1839 tarihinde 16 yaşında tahta çıktı; 21 yıl 6 aylık bir süre Osmanlı Devleti'ni yönetti. Döneminde başta Tanzimat Hareketi olmak üzere birçok yeniliğe imza attı; tahtta kaldığı süre içinde 24 hanımı ve 25 çocuğu oldu.

Sultan Abdülmecit'in dört çocuğu, Osmanlı Devleti'ni son elli yıl yönetti. Bu sultanlar: Sultan V. Murat, Sultan II. Abdülhamit, Sultan V. Mehmet Reşat ve Sultan VI. Mehmet Vahdettin'dir. Bu son elli yılda Sultan Abdülmecit'in kardeşi Sultan Abdülaziz'in ise hiçbir çocuğu padişah olmadı.⁽¹⁾

Aileden Gelen Verem Sorunu

Sultan Abdülmecit verem hastasıydı ve bu yüzden genç yaşta vefat etti. Hanımlarının birçoğu da aynı hastalıktan erken yaşta öldü. Dolayısıyla Abdülmecit'ten sonra tahta çıkan çocuklarının çoğu öksüzdü: Sultan II. Abdülhamit, annesi Ti-

(1) Necdet Sakaoğlu, *Bu Mülkün Sultanları*, Oğlak Bilimsel Kitaplar, İstanbul, 1999, s. 436.

rimüjgan Kadın'ı 10 yaşında; Sultan V. Mehmet Reşat, annesi Gülcemal Kadın'ı 7 yaşında; Sultan Vahdettin ise annesi Gülüstü Kadın'ı 4 yaşında kaybetti. Öksüz ve yetim olarak büyüyen bu Sultanlar, her şeyden korkan ve kimseye güvenmeyen kişilikler oldular.

Sultan V. Murat

(30 Mayıs - 31 Ağustos 1876)

Sultan Abdülmecit ile Şevkefza Kadınefendi'nin beraberliğinden doğan Sultan V. Murat, gençliğinde çok iyi bir eğitim gördü fakat Osmanlı geleneğinin yetiştirme usulü, onun sinir sistemini bozdu. Bir Saray darbesi sonucu Sultan Abdülaziz'in tahttan indirilişinden sonra onun yerine tahta geçti. 30 Mayıs 1876 tarihinde başlayan padişahlığı sadece 93 gün sürdü. Akli dengesinin bozulduğu gerekçesiyle tahttan indirildi.⁽¹⁾

Sultan II. Abdülhamit

31 Ağustos 1876 - 27 Nisan 1909)

Sultan Abdülmecit ile Tirimüjgan Kadınefendi'nin beraberliğinden doğan Sultan II. Abdülhamit, 31 Ağustos 1876 tarihinde tahta çıktı. 33 sene devam eden hükümdarlığı sonunda İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin başkaldırısıyla II. Meşrutiyet'i ilan etmek zorunda kaldı. 31 Mart İsyanı sırasında olaylara karışmamasından dolayı İstanbul'da büyük can kaybı oldu. 1909 yılında tahttan indirildi ve Selanik'e sürgün edildi. Balkan Savaşı sebebiyle tekrar İstanbul'a getirildi ve 1918 yılında vefat etti.⁽²⁾

(1) Necdet Sakaoğlu, *Bu Mülkün Sultanları*, Oğlak Bilimsel Kitaplar, İstanbul, 1999, s. 464.

(2) Necdet Sakaoğlu, a.g.e., s. 476.

Sultan Mehmet Reşat

(27 Nisan 1909 - 03 Temmuz 1918)

Sultan Abdülmecit ile Gülcemal Kadınefendi'nin beraberliğinden doğan Sultan V. Mehmet Reşat, ağabeyi Sultan II. Abdülhamit'in saltanatı süresince Çırağan Sarayı'nda kapalı yaşadı. Sultan Reşat ancak 27 Nisan 1909 tarihinde, 65 yaşında tahta çıkabildi. Saltanatı 9 yıl iki ay sürdü. 73 yaşında İstanbul'da vefat etti.⁽³⁾

Sultan Vahdettin'in Doğumu

(14 Ocak 1861)

14 Ocak 1861 tarihinde, Sultan Abdülmecit ile Gülüstü Kadınefendi'nin beraberliğinden doğan Mehmet Vahdettin ancak 1918 yılında tahta çıkabildi. Vahdettin, babasını kaybettiğinde henüz altı aylıktı. Annesi vefat ettiğinde ise henüz dört yaşındaydı. Sultan Abdülmecit'in 42. ve son çocuğuydu. O dönemde tahtın 10. varisiydi.⁽⁴⁾

Sultan Vahdettin'in Gençliği

Sultan Abdülmecit'in oğullarından Şehzade Kemalettin Efendi, Çengelköy sırtlarındaki köşkünün satmak isteyince Sultan II. Abdülhamit, bu köşke talip oldu. Bu süreçte köşkün civarındaki arsalar da satın alındı. Büyük arazilere sahip olan bu köşkü daha sonra kardeşi Şehzade Vahdettin Efendi'ye hediye etti.⁽⁵⁾

(3) Necdet Sakaoğlu, a.g.e., s. 501.

(4) Necdet Sakaoğlu, a.g.y.

(5) Bazı kaynaklarda şehir içindeki başka bir yapıyla takas edildiği bilgisi bulunmaktadır.

Şehzade, sahip olduğu bu arazideki eski köşkü ve binaları yıktırdı. O dönemde İstanbul'da birçok önemli binayı tamamlamış olan Mimar Alexander Vallaury'e bir köşk yaptırdı ancak parasal imkânı böyle bir köşk yaptırmaya müsait olmadığı için yapının inşası uzun sürdü. Mimarisi son derece zarif olan bu köşk, Şehzade Vahdettin'in dünyası oldu; ilk zamanlar kış aylarında Feriye Sarayı'nda, yazları da Çengelköy'de yaşıyordu. Bir süre sonra Çengelköy'de yaz kış ikamet etmeye başladı; tüm zamanını köşkün arka kısmındaki koruda geçiriyordu. Mecbur olmadıkça köşkten çıkmıyordu. Ancak ayda yılda bir gün merasim veya bayramlaşma törenleri için İstanbul'a iniyordu. Osmanlı tahtının varisi ve Sultan Abdülaziz'in oğlu olan Yusuf İzzettin Efendi, 1 Şubat 1916 günü sebebi bilinmeyen bir nedenden dolayı Zincirlikuyu'daki köşkünde ölü bulununca Şehzade Vahdettin Efendi, veliaht ilan edildi. O dönemde veliahtlar Dolmabahçe Sarayı içinde bulunan veliahtlar dairesinde ikamet ederlerdi ama Vahdettin Efendi, veliaht olduğu dönemde bile Çengelköy'deki köşkünde yaşamaya devam etti.

Çengelköy Köşkü çok sayıda binadan oluşan bir yapılar topluluğuydu; Köşk binası, Bendegân binası, Valide Sultan binası ve büyük bir korudan oluşuyordu.⁽¹⁾

(1) Vahdettin ismi: Sultan'ın Osmanlı Dönemi'nde ismi, Vahîdeddin olarak yazılıyordu. Bu kitapta ise günümüz Türkçesiyle Vahdettin olarak geçmektedir.

SULTAN VAHDETTİN'İN KADINLARI

Nazikeda Başkadınefendi (1866-1941)

Osmanlı Devleti'ndeki son başkadınefendidir. Abhazy'a'nın Tzebelda kasabasında doğmuştur. Abhaz Prensi Marşania Hakan Bey ile Prenses Fatma Aredba'nın kızıdır. 93 Harbi'nde Abhazy'a'dan Osmanlı Devleti'ne göç eden ailesi, onu Cemile Sultan'ın nedimelerinden olan halası Suzidil Hanım'ın yanına İstanbul'a göndermiş, Saray'da Emine Nazikeda adını almış; Cemile Sultan'ın 1890 yılında vefat eden⁽²⁾ veremli kızı Fatma Hanım Sultan'ın yoldaşı olmuştur.

Cemile Sultan Sarayı'nda Nazikeda Hanım'ı görüp beğenen Şehzade Vahdettin, onu kendisine istedi. Cemile Sultan da üzerine başka eş almama yemini etmesi koşuluyla nikâha izin verdi.

Vahdettin 24, Emine Nazikeda Hanım 19 yaşında iken 8 Haziran 1885'te Ortaköy Sarayı'nda evlendiler.

Üç yıl sonra 1888'de dünyaya gelen kızları Fenire Sultan birkaç hafta sonra öldü, 12 Eylül 1892'de Ulviye Sultan, 19 Nisan 1894'te ise üçüncü kızları Sabiha Sultan doğdu. Bu doğumdan sonra doktorların başka çocuğu olamayacağını söylemesi üye-

(2) Necdet Sakaoğlu, *Bu Mülkün Kadın Sultanları*, Oğlak Bilimsel Kitaplar, İstanbul, 2008, s. 516.

rine Nazikeda Hanım kocası Şehzade Vahdettin'e erkek çocuk sahibi olması için başka kadınlarla evlenme izni verdi.

Nazikeda Hanım, eşinin 1918 yılında padişah olması üzerine Osmanlı Devleti'nin son başkadınefendisi oldu. Vahdettin 17 Kasım 1922'de yurdu terk edince eşleri ve haremdeki bütün kadınlar, Ortaköy'deki Feriye Sarayı'na nakledildiler. 3 Mart 1924 tarihinde 431 sayılı kanunla Osmanoğlu hanedan üyeleri yurt dışına sürgün edildiler. Nazikeda Hanım da yanına Müveddet Kadınefendi'yi, Başnedimesi Prenses Rumeysa Hanım'ı, harem ağalarını alarak iki kamyon eşya ile Sultan Vahdettin'in kaldığı San Remo'daki köşküne yerleşti.⁽¹⁾

Sultan Vahdettin'in ölümünden sonra Monte Carlo'da kızı Ulviye Sultan ile ev tuttu. 1929 yılında Fransa'nın Menton şehrinde bir müddet kaldı ve daha sonra Kahire'ye yerleşti. 4 Nisan 1941'de Kahire'de öldü ve Abbasiye mezarlığına gömüldü.⁽²⁾

İnşirah Hanım (1887-1930)

Şehzade Vahdettin'in evlendiği ikinci kadındır. İzmit-Maşukiye doğumlu olup Çerkez kökenlidir. Vahdettin 44 yaşındayken Şayeste Hanım'ın sarayında gördüğü 17 yaşındaki İnşirah Hanım'a âşık oldu. Evlilik 1905 yılında Çengelköy Sarayı'nda gerçekleşti. Ağabeyi Zeki Bey, bu evlilikten sonra Vahdettin'in yaveri oldu ve Vahdettin'in ölümüne kadar yanında oldu.

Dört yıl süren evlilik, Vahdettin tahta çıkmadan önce sonlandı.

(1) M. Çağatay Uluçay, *Padişahların Kadınları ve Kızları*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2011, s. 42.

(2) Necdet Sakaoglu, *Bu Mülkün Sultanları*, Oğlak Bilimsel Kitaplar, İstanbul, 1999, s. 512.

Villa Nobel, San Remo

600 yıllık Osmanlı Devleti'nin son padişahı Sultan Vahdettin, ülkenin çöküş döneminde, Anadolu'da gelişen Kuvayımilliye Hareketi'ni, kendine karşı bir tehdit olarak algıladı. Saray düzenini ve tahtını kaybetmemek için işgalcilere hizmet eden bir hükümdar olmayı seçti. Anadolu Hareketi, millî ayaklanmayı gerçekleştirip vatani işgalcilerden temizleyince de ülkeden kaçmak zorunda kaldı. İslam halifesi olarak eski Osmanlı topraklarında kurulan yeni devletlerce de kabul görmedi. Sonunda İtalya'ya sığındı.

Turan Akıncı, bu kitabında Osmanlı Devleti'nin çöküşünü ve Sultan Vahdettin'in son yıllarını anlatıyor.

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-2283-5

9 789751 422835

KDV'den muaftr